

Uus Loomistöö

Rahwahariduse kommissariaadi rahvuswähemuste osakonna
Eesti sektsiooni kuukiri.

№ 5-6

Kesknädalal, 15. juunil 1921 a.

№ 5-6

Ühtlane töökool ja tehniline haridus.

Üldise hariduse pedagoogide ja pedagoogide-tehnikute wahel on wõimaline apriorne (täestusita ja põhjendusita selge olem) põhimõtteline waen. Kodanlikus ühiskonnas oli ta täiesti mõõdapääsematu. Sääli oli üldise hariduse pedagoog idealistliku pedagoogilise mõtte pärjaja, millise wäikekodanlik intelligents oma kõige nõrgemal waimlikul õitsengu ajajärgul loonud. Kuigi ideelisemad kodanlikud pedagoogid nõudsid täiesti abstraktsed, olgugi kõrgema astmeni meeldiwat folkulõulise inimese ideaali, ei olnud kodanlikus ühiskonnas selle idee lohastamiseks mingisugust wõimalust. Pestalozzi, Froorti ja Wihste pedagoogia teooriad jäid ainult unistuseks. Kuud wiimise aja suurkodanlus wõis omast heldusest, oma laste tarwis, mõnekümne tuhande kultuurilise perekonna tarwis, waltsemalt ringkonnist asutada „ruisi kooli“, kus osaliti teostatati abstraktsed pedagoogilise individualiseerimise ja individuide kaudu „inimsoo tõe“ ideaal.

Kodanlikus ühiskonnas walmistas pedagoog-tehnik kapitalistidele igasugusel astmel tehnilise haridusega tööliste ja teisi tehnikaga täidetud päid.

Teoreetiliselt oli pedagoog folkulõulise arenemise seisukohal, kuid tehnika

painutab järjekindlalt inimlikud olewused tööstuse nõuete järele.

Täiesti loomuline, et meil marxistidel, kes noorjugu kaswatawad, ülemineku ajajärgus kapitalistlikust ühiskorrast kommunismile, see lõhe palju kitsam on.

Pedagoog-marxist ei nõua kunagi abstrakts-idealistlikku eesmärki „üldiseks hariduseks“. Marxisti inimese ideaal on tööinimene oma ajajärgu teadusega warustatud, kes ühendab endas täiesti õpetatud tööliste ja töölasi elumalitseja. Meie kool peab olema majanduslik, ta peab majandusliku eluga seotud olema, sest see on meie kõrgem idee. Majanduse all ei mõista meie mitte üksi kaitset looduse jõudude päälletungimise wastu, ei üksi kõige paremate tingimuste wäljatöötamist ühiskonna olemasolemiseks, waid töölasi ka alalist inimese töötamise teaduse ja tehnika abil täieliseks looduse waltitsejaks.

Seepärast wälja minnes mitte üksi pedagoogilisest uurimisest, et igasugune teadus omandataks ainult tema praktilise uurimise teel, waid ka marxistliku ilmawaate ja proletariaadi majanduslikkude kogemuste waatekohast wõib pedagoog-marxist ainult töökooli süsteemi jaatada.

Peab peab seejuures üldine haridus midagi kaotama?

— Muudugi mitte. Meil on ühtlane töökool jaotatud kahte ossa ja nende pääle on ehitatud kolmas. Peab kaks ühtlase töökooli oja erinewad selle poolest, et esimese astme töökoolis omawad mõitfjed lapsed pääasjaliselt praktilise töö abil algelisemad teated. Töö ülesanded on siin kate harjutuse ja hügeeniline eesmärk, seit ta arwatleb mängule. Käheksa- tuni kahe teistkümmeneaastaste laste töist rühmitamist valmistusviisidega ei wõi weel nõuda.

Mõimoodi jääb siin töö atmetelets võimaliselt ja kindlalt õpetuse aluseks. Alates 13 eluaastast wõib töö olla ta oma eesmärgits ja ühlasti teaduse omandamise aluseks. Lapsed peawad tutumema valmistusega ja tema organiseerimisega, tema algusprotsessidega ja tähtsamate materjaalidega.

Muudugi oletis see pedagoogiliselt täiesti etisamm, kui meie seejuures algasime töö õppimisest tema kuiselisest ja ametühijuslikust küljest, wäga wõimaline, et mõnes koolis, kohalise tingimuste tõttu, ainult ühtiku valmistamiswiihi haru nõäle tuleb toetuda, näituseks kudumise wõi puutöösnuse pääle. Kuid õpetaja ülesanne jääb siin endiselt: kasutada wabrikuid ja töölode, kuisi nad kuisel alal töötawad, jelleks et mitte kuiset õpetada, waid isikuid kaswatada, kes tunnewad valmistust ja tema organiseerimist, kes on teadlitub mitmesuguste tehniliste wõtte wahetorist, kes tundewad mitmesuguste wabrikute tehnilises sisefäädes ühist, ja kes teawad misjuuguseid tehnilisi wõtteid tuleb mitmesuguste materiaalide juures tarwitada.

See mõttes peab laps politehnillise hariduse saama, mis temale wõimaldab 15—16 aasta wanuses omale meeldiwamat tegevusala walida, mitte et valmistuses, waid ta teaduse alal.

See politehnillise tööstuslik alus ei ole mitte ainult tööstuses nõutaw, waid on tarwiline igale kodanikule.

Pääle selle on weel teine põhjus, mis ühtlase töökooli tehnilisefoolits muutmise täiesti wõimatuks teeb. Tehniline kool nõuab wäga asjalikku kuiselist sisefäädet. Wenemaal näib meil praegusel ajal paremal juhtumisel wõimaline olemat tehniliste koolide wõrku laiendada ja ratsionaliseerida. Praegu ei wõi juttugi olla olemasolewate õpetuste muutmisest teise astme töökoolits ja uuesti asutatawate teise astme koolide warustamisest tehniliste õpetandidega; wiinseio kooli oleme sunnitub asutama, et wõimaldada esimese astme töökooli lõpetajale teise astme töökooli sisefääsu. õgasuune tutpunemine üldiste tööstuse wõistetega, olguki kõige lihtsamad elaturisoonid wabrikuisse, puuduliselt sisefäädetub koolide töötööd, aiatöö, valmistuswiiside tundma õppimine joonistuste ja mudelite laudu — see kõik on samm edasi politehnillise hariduse poole. Niisugused wältejed edusammud on wõimalised igalpool, ta igas tööstuslikult mahajäänud põllu tööstusliku Wenemaal nurgas.

See on tööstusliku politehnillise hariduse walguise tungimine, olgugi nõrga kiirena, ikka kooli nurka. Tehniline kool püüab hoopis teisele eesmärgile, — anda haridust kuisel alal; kuid sel moel kõik kooli sisse jääda on Wenemaal praegu wõimatu. Uuraina kooliüenduse plaani järele häwitatakse 5—6 üldharidusliku kooli ühe eriala-tehnikakooli asutamiseks, — seda peab praktiliselt ülesomuliseks pidama. See omajugusest aristokraatlik arwamine tekkis sellest, et tehniliste koolide pääle waadati kui õpetuste pääle, kus suurem osa õpilasi töölite lapsed, aga teise järgu töökoolis õpivad suuremalt osalt kodanluse wõjud. Kuid see arwamine

on täieste eksiit; sest teise astme töökoolis kasvab iga aastaga tööliste ja põllutööliste laste arv.

Mii jääb marksislik töökool 15—16 aastaste lastele nagu oma idee poolest niisama ka Wenemaa olude tõttu politehnilliseks, ühes sellega üldhariduslikuks. Tööd tarvitatakse siin niivalju kui seda ülesõidijeks tööpõpimiseks tarvis läheb. Mõte ja keha õpetatakse tööliste mõtlemisele ja tegemisele. Pääle seda tarvitatakse siin tööd kui ebaspidist loodusteaduse ja ühiskondlikkude teaduste uurimise alust.

Tehnillise erialateadmiste õppimine algab kolmandal astmel 18 aasta vanuses (Ukrainas 15 aasta vanuses); ent ta on lubatud ka 14-aastastele.

Meie kutselise hariduse pedagoog-tehnik ei võdi sarnane inimiseõdja olla, kes suurest inimesest materiaali kapitaali nõuete järele valmistab. Sotsialistliku kutselisel alal töötam isil peab sotsialistlikult haritud olema. Kutselise hariduse osakonna tegelased saavad väga hästi aru, et meil ei ole tarvis mitte üksi häid, töölist, vaid häid tööliste-sotsialiste. See teadmimine lähendab pedagoogi-tehniku kutselise hariduse pedagoogiga. Seud teatud lahkuminek on nende vahel ka siin võimaline ja lubatav.

Meie puudused sunnivad majanduslikke komisjariate kutselise hariduse osakonnalt nõudma inimesi, kes kutselise hariduse alal töötavad. Kutselise hariduse osakond teeb hästi, kui ta meie majandusaparaaht tarvis, mis meie olemise alus, inimesi valmistab, kõrvaldab üldharidusliku pedagoogi ettekujutused tootlikkusest todmilikult haritud inimesest ja lapse digusest igakülgse hariduse pääle. Teisest küljest on tarviline, et hariduskomisjariaadit teised osakonnad kutselise hariduse osakonnale ütlewad: „Meie saame aru,

et Wenemaa purustatud majanduse korralduseks on tarvis kutselisi töölist, aga teisest küljest teame, et töölist ei teinud selleks revolutsiooni, et kapitaali võimu kütutamiseega paljude aastateks majanduslikku ellu majuda ja oma inimese tundmisele mitte tõusta, ega saada anduda inimese kõrgemale õndjusele, mõttele ja tundmusile.“

Müüd ei võdi meie kui sotsialistid, tööliste isikudguste kaitsejad, wabrikute wastu, mis kapitalistlikus ilma korras töölist tahtis masinaosake maata, häält tõsta, kui näeme, et kommunistlik wabrik meile praegusel raskel ajal samajugused nõudmised ette paneb.

Niiwiisi on teatud määral möödapääsemata mõttelus marksiside vahel: ühel pool on need, kes aru saavad filmapilgu raskustest, tunnevad jõupingutuse tahtsust ja ajandudeil ideist kõrvalaldumuse waja-dust; teisel pool need, kes kõigile ajarakusile waatamata ei luba töörahma ja tema noorsoo esimesi lootusõisi igakülgseks inimlikuks arenemiseks jaike alla tallata.

Kui see mõttelus muutuks meele-tuks, leppimatuks wihaks, wadastituseks arusaamatuseks, — see oleks lahjatsemiswäärt, sest selleks ei ole mingisugust alust. Ühtlase töökooli töölistes peawad aru saama üles-ande suurest tähtsusest, mida kutselise hariduse osakond sunnitub täitma, et koois õpikwat noorjugu ette valmistada meie lagunenud majandusliku elu ülesehitamise tööle.

Teisest küljest peawad kutselise hariduse osakonna tegelased meelest wadama, et meie sotsialistlikus ühiskonnas elame, ega wõi ainult wõrude valmistajele anduda ja sel alal töötajaid waimilikult elust eraldada. Seda ei luba ka töölistes ja

Pääle selle ei ühine tehniline haridus ühilase töökooriga mitte ainult tükkide ja kottulepete kaudu, vaid tehniline kutseiline haridus võib ühtlasele töökoorige, mis ka osalt tehniline on, meetodide väljatöötamise juures abiks olla.

Olles erakorraliselt töökasutus ja mõõduandvate majanduslikkude komisjariatide mõju all, võib kutseilise hariduse osakond meie enam kui teised haridusosakonnad praktilisi tagajärgi anda. Tema peab kaasa aitama tööstuslikkude eeskavade väljatöötamises linna koolidele ja põllumajanduslikkude töötavate väljatöötamises külas asuvate koolide tarvis. Ta peab kaasa aitama pedagoogide ettevalmistamises, kes tunnevad tööstust ja põllumajandust, ning mõistavad meie tehnikavaeseid koole tehniliselt täiendada.

Selles on kõige kõrgema lohkude la panti, mida võivad avaldada kaits pünast haridusväe osa; sest kuni peab abi saama kutseiline haridusosakond poliitilise ja üldharidusliku õpetava väljatöötamises oma koolidele 15 aastast vanemate õpilaste tarvis, — kui mitte pedagoogilt-marxistilt, kes ühtlase töökoorige alal võib kõrgemais õpeasutustis töötada?

Kutseilise hariduse osakond, olles majandusliku elu korraldamise teenistuses ja seisdes valvel filmipilgu nõuete täitmiseks, ei ole niimoodi siis ometi kõrvaldatud ühtlase sotsialistliku kooli ehitustööd, mis vastaks valminud kommunistlikule korrale ja mille esimesi nurgakive revolutsiooni läbi puhastatud soodsale pinnale rajatakse.

unatjarski.

Teadus ja tehnika — meie lõpulisel vabastajad.

20. mail Moskvas ürapeatud ametühijuste ja rahvamajandusnõukogu kongresside ühisel koosseisul, teaduse ning tehnika küsimuste arutusel mainis M. Gorli muuseas: kallimat teadusest maailmas ei ole.

Siinkohal rõhutades seda väidet, kriipsutame alla, et see nii. Seft, kui on vabaks saanud inimene, kui ta mõistusele avanenud teadusvallad, on seeläbi kättesaadavad ka tehnika kõige kõrgemad arenemis- ning täiusafimed, mis omakorda kaasa mõjub et inimesi muutub täielisemaks, sügavsisulisemaks. Revolutsioon kindlustas Venemaa töörahwale juurepääru teadusele.

Rodanlikus ilmatorras on võimalused teadusi omandada ainult teo-

tud osal rahwafihil: rikaste kaupmeeste ning kapitalistide võsudel. Töörahwariigis aga — nõukogulisel Venemaal praegu — on võimalused tehnika ja teaduse saavutamiseks kõigil kodanikel, kel hädä tahtmist ja huvi töötada ausalt ja käsiläes töörahwa, klassiga uue kommunistliku ilma ülesehituseks. Wale on arwamine ja kodanlaste kõnelused, et töörahwa wabariigis on teadusele „widewiku päewad tulnud“. Wastupidi — wabastatud töö terwitab wabanewat mõistust ning sammub käsiläes kommunistliku lipu all üleüldisele wabanemisele“. Teadagi, kui meil Venemaal teadusvallad samuti piiratud oleks olnud pärast oktoobrirewolutsiooni, kui nad seda on kapitalistlikel mail, siis ei oleks

Benemaa proletariaat, filmas pidades kapitalistlikkude riikide Benemaa randa sulgu, kuigi kava suutnud püüda võimul ega jatkata pääletungijatega võitlust, veel vähem neid võita. Kuid Benemaa töörahwast esineb ometi nüüd võitjana. Ja see on tunnustuseks, et nõukogulisel Benemaal on teadus väga tähtsa koha omandanud. Kuid asi ei seisja mitte üksi selles, et tehnika ja teaduse waral võiksim filmapiik kõike teha ning kasutada nii, et see otjekohe suurelt nähtaw oleks. Ei. Siin on hull tarkustugi, millest peame enne endid wabastama. Pääle muu — peame loobuma kodanlikust waatepunktist, nagu ei saaks kapitalist kurnatud tööline ja talupoeg teaduse ning tehnika alal end wiia täiussele, nagu ei saaks temast teadlast wõi tehnikut, — see esitaks. Seisjeks peame kodanlikud teadlased, nende juurdlused, kogemused ning tööde tagajärjed, mis meile otstarbekohased ja tarwilised, ära kasutama, nende abil ning kaudu õppima ja arendama endid. Ja seda me teeme. Wuidugi ei puudu töörahwale enesel olemaid teadlasi, kuid neid on sõrdlemise wähe. Et aga uue ühistonna ehitamise tööd rahuldawa astmeni wiia, seekse on hull uusi jõude tarwis juure kaswatada. Nende kaswatamine ongi just praegu meie päewaülesanne. Kogu majandus on seni lagunenud, laguneb weelgi, kuigi nüüd nõukoguline walitsus energiliselt loowa tööd wäärinnale kogu wabariigi jõudu loondab. Rühkijese aja jooksul, iseeneleisti mõista, ei wõigi sõdadeist lõhutatud riiklikku majandust tarwilisele tõrgusele tõsta. Seda wõib teha ainult aastaid wältawa teadusliku ja pingutawa tööga. Et aga teaduslikult saada, on tarwis õppida,

töötada. Ilma tööd tegemata — õppimata, ei suuda me rajada töörahwast tõsist riiki ega wabaneda mõningaist, isegi raskest kütkest.

Just seepärast justiski kirjutuse algul mainitud koosolek eriti tähelepanu seepäale, et nüüd kus on awarenitud wõimalused asuda sõjast lõhutatud ja laialipillatud riigi majandusel ülesehitusele, peame seda tööd tehes, ühtlasi õppima teadust ning tehnikat, et teatud aja järele wõiksim timba endid rahuloldawas seisukorras.

Seda filmas pidades ning veel enam seda, et meil kõiksugu raskest üleküga kaelas lasub, peame tehnika ja teaduse alal töötajate ridu täiendama, neid juure kaswatades. Selleks on nõukoguline walitsus kõik teinud. Meil, töörahwast liikmel peab aga tahtmist ning energiat olema — töötamiseks, õppimiseks. Seda peab olema ja on. Luleks ainult kohtadel wõimalusi luua, läbi kaaluda, kuidas seda teha, et see tööd wiljakas oleks ning lahe, ühtlasi lehtkohise — wabrikusse, tehastisse, tehnikilise koolidesse, ülikoolidesse jne. suuremal arwul töörahwast liikmeid saates, kellel tahtmist, huwi ja pilu et anduda teaduse, tehnika õppimisele kõige laemas mõttes, et hiljem asuda töörahwariigi ülesehitustööle. See on pärawülesandeks ning eriti tähtis just meile eestlastele, kes nõukogulisele wõimust ning töörahwast riigi rajamisest huwitatud oleme. Seis, kui meil tuleb, kas lähemas wõi kaugemas tulewikus rewolutsiooni arenemisega sammada edasi, peame suutma tagajärjekalt ehitada uut ühistondlikku korra ka „rajaragust“ mail, et jamaga aidata kaasa kogu ilma proletariaadi wabanemisele ja inimtonna kultuuri kõrgemele kujule tekkimisele.

Ulin.

Üldise muusikalise hariduse põhimõtted ja meetodid.

I

Uus termin „Üldine muusikaline haridus“ hakkas viimisel ajal mõitma endale kodaniku digust; ent ühes laialilagamemiseiga tuhmenemvad wähehaawal tema esialgne puhtus ja mõte. Iseäranis waja peatuda termini esimese jao, nimelt sõna „üldine“ juures. Sel jaol on kahelugure mõte. Esiteks, ta säeb muusikalise hariduse üldise hariduse süsteemi, kuhu ta tšepoolest peabki kuuluma, nagu lahutamatu koosseisuline osa. Sellega on öeldud, et iga inimene, kes saab üldise hariduse koolis wõi wälispool teada, ei wõi ega pea pääsema tema muusikaalset küljest, kui tahab olla täiesti ning harmooniliselt arenenud. Teiseks etalab see termini jagu üldise muusikalise hariduse spetsiaalijest tehnilisest, mida peaaegu ainuüksi praktiseeritud kuni kõige wiimsema ajani, milline säeb oma ülesandets muusikantide-praktisute, nagu komponeerimise, instrumentalistide, lauljate ju. wäljarõõtamise ning säarafena astub wälja üldise hariduse piiridest. Sõna „üldise“ säarafest arusaamisest järgneb osalt ka termini teise poole, nimelt „hariduse“ tähendus. Tema tõsine sisu ei taitu täies ulatuses selle terminiga. Tšepoolest, kuiwõrra üldise hariduse ülesandets on pääasjaliselt inimese arendamine, seewõrra rääkides tema muusi alisest küljest, waja mõista õppuri muusikalise arenemise all muidugi mitte tehnilist õstust, waid lähedust kunstile endale, harjumust teada wõtta ja täieliselt omändada niwõrra, et kunst astuks inimese kogu ellu juurena ja tähtsana osana ning wõtaks tuntawa koha tema waimlikus lodus. Säüdes üles säarafesid laialisi ülesandeid, tuleb ka termini „haridus“ seletada laiend-

rust ja wõib olla just teada nimelt nihua tada isegi esikohale.

Kra määrates „üldise muusikalise hariduse“ mõiste ülesanded ja sisu, tuleb öelda, et esteetilise kaswatuses asjale nimelt säherduse juuremineku tähtsuse tunnistamine lääne ja wene eelrinnalisse pedagoogika poolt peaaegu sügugi ei awalbanud mõju pedagoogilises praktikas Muusikalise töö meetodid ei muutunud suurel hulgal juhtumusil sügugi, kuigi ülesanded nagu oleks jäetud hoopis teistiti. Endiselt on esimesel, kui mitte ainsal, plaanil tehniline wäljadppus ning kunstis kui sääraste täieline puudumus, endiselt peetakse tehnikat kunstile sarnajets.

Hariduse rahwatommissariaadi juures olema ühtlase töötöoli osakonna poolt wastuwõetud laulu- ja muusikadpetuse program:n ühtlases töötöolis sunnib uuesti läbi waatama küsimust muusikadpetamisest nii põhimõtete kui ka meetodidest. Eimene neist otsustub hõlpsamini, kuiwõrra põhimõtted, mis iga süguse pedagoogilise töö alusets, on täiesii kõlwalised muusika õpetamisets, nimelt näitlikkuse, ietegemuse ja elu likkuse põhimõte. Wulle näib, et tões taha, kunstide õpetamisets käsitatawa, näitlikkuse õpetuse digust, tahaks öelda, paratamattust, oleks arwatud ukje lahtimurdmine, kuiwõrra esteetilise nandingu (wene wocapuarne) sisu on kunstieoste waatlemine, kuiwõrra ei wõi mõjuda esteetilise tundmuse päälle teistiti kui mõne ühele meie wälkimeeliist tätefaadawa objekti näitamise läbi, millisel on meie päälle sellek-haselt mõjuwad erisised omandused. Särijeliselt, kui pole näitamist, kui pole objekti sisemist wastuwõtmist, kui pole näitlikkust, siis ei ole ka esteetilisi üleelamusi, pole kunsti,

sest vesteb kunstilisele pole kaugeksti ekvivalentsus (ühendäriliselt) tema sübaga ning ei suuda mõnuda õppuri esteetilise tundmuse päale, millist ongi vaja kuidagi wirgutada. Nitegemuse põhimõtte on samuti lähedane kunstile, sest kuivõrra kunst on inimese sifemise ilma awalbus, ükskõik mäherdune esteetiline sifu pannaile jesse mõistesse, seewõrra igakõis, kes tahab sifineda kunstile, peab tõmbama mõlemale poole niidid, millised seotid tema sifemist ilma selle ilma wälise awalbusega, s. o. peab mitte üksnes minema juba antud kunstiteoste waatamiselt nende sifemisele ümberloomisele esteetilisest üleelamuses, waid ka ümberpöördukt, üleelamusest lähed t ma wälisele awalbusete. See on jamuti tarwiline nagu mõne keele õppimisel, kui tahad temasse tungida, waja mitte üksnes temast aru saada, waid osata teda ka rääkida, et ta mõlemas sifis saaks omajaks. Selle kahelordse sifeme tunnitamise wõib olla ainuüksi wäga suure sifemise iseseiswast töö resultaatina ning see on mõlemas sifitides loow töö, ühel juhtumusel on see sifemise, teisel wälise ilma loomine. Ei nõua mingisuguseid seletusi elulikkuse põhimõtte kunstilise õpetamises, sest kultuurilise inimese otsekohene ülesanne on esteetilise kultuuri tasapinna tõstmine elu ja kunstilise wastasikku üks-teisesse tungimise waral.

Wainitud põhimõtete järjekorral läbiwiimine ei wõi k wale hetta endisi õpemetode. Terwe rida üldiseid metoodilisi lauseid on nende otsekoheseks wäijenduseks. Esimene tingimata nõudmine, mis järgneb näitlikkuse põhimõttest, on alatne, lastesawatatu, elaw kunstiline mõjuawalbus, s. o. õppuri peab kogu aeg olema tegmist ainuüksi laimatu: kunstiwäärustikkude teostega. Dieti mõistetud teise põhimõtte läbiwiimine teeb lubamatuks igasuguse doogmatilikkuse teadmiste edastamises, sest kuivõrra ainuüksi isenda

loowa kunstilise kogemusega wõib kinnitada wälise ja sifemise ilmase sifet esteetilisest üleelamises, seewõrra sifitub igasugune ebaesteetiline mõjuawalbus, mäherduseks on, sifuliselt põhiesmargist mooda. Instrumendide mangu tehnikale õpetamisel ei tohi kuidagi-moodi üldises muusikalise õpetamises pädmist kohta olla, tehnika peab etendama üksnes abioja ja sedagi ainult sifit, kui õppija suudab wastawa arusaamisega teda omandada, s. o. wõrole-misi hilisemal õppimisastmel. Samasugune abioja on kõigil positiwseil muusikalilisel teaduskilisel teadmisel, alates primitiivse muusikalise kirjaostusega ja lõpetades kõrgemate teoreetiliste ning ajalooliste teadmistega, mis õppijale kättesaadaw.

Kõlmanida põhimõtte — elulikkuse — läbiwiimine nõuab antawate kunstiteoste alatist, paratamatut wastawust õppija arusaamise tasapinnale, milline on wäga mitmesugune, olenedes wainustest üldisest arenemisest ja kunstilise ettevalmistuse astmest. Teine nõue, mis järgneb sifitamisel, on, et muusikalises esteetilisest üleelamuses ei jätaks isoleerituts, waid sifuneksid inimese kogu waimliku ja füüsilise eluga, mille jaoks tarwiline wita muusika ja liigutuste õpetamisesse ka teisi kunstilise, muusika aga wita ka töösusprotsessidesse ja teaduskiliku töhes.

II.

Uleminees muusikalise, edagoogilise töö metoodide ja wõidete konkreetsesse wäljendusele, waja teda jaotada neis kahes sifis, millistest on kõne ülal — juba loodud kunstiteoste wälisest ja esteetilisest üleelamisele, — töö muusika wastawõttes ja esteetilisest omandamises, ning üleelamuste sifemisest kinnast tema wälisele awalbusete kunstis, — töö juba loodud muusikaliste teoste loowas unestisumituses wõi iseseiswas unestisloomisus. Ent tarwiline on ühtlasi

meeles pibada, et minnes mitmesugusel sihil katavad selle töö mõlemad jaod füüsi ühe ja samase tee terwelt algusest kuni lõpuni ja peavad seepärast olema kõige ligemal kombel üksiteijega seotud füüsilise orgaanilise sideme varal ning woolama ühtlasi ja kõrvuti.

Wastuwõtemuusika kuulamise töö saab oma ülesandeks arendada õppijas osketoheise muusikalise-esteetilise üleelamise loomulikt suudet selle üleelamise aegapidiise äratundmise varal, mis saab niimoodi täielisemašs ning sügavamaks; töö resultaabina peab iga teos vastu võetama tema termitus nii vormi, kui ka paljuhäälsuse täiusse poolest, tema struktuuri selge arusaamijega. Harjutuste käit peab põhjenema ešjaltsel loomulikel vastuwõttel ja temast wälja minema, sihtides suurema detailiseerimise ja süwendamise poole. Ešmine ülesanne on — sundida õppijat kuulatama endasse, tollesse, kuis teos heliseb temas, aga mitte üksnes wäljaspool teda, ja mõistma seda osketohest tundmist, sibiama wälilise heli liikumise dünaamikat pšüühiliste liikumiste dünaamikaga. On selles teatud kogemus, sias saab õppijale ipeendast osketohejelt selgetš teose ühtsus ja terpitšitu ülbise mulje mõttes, millise ta jatab. Töö järgmine jagu on — sundida osketohejelt tundma ja pärast aru saama selle ühtlase üleelamise terwiliktust ja arenemist nõuda, et kogu üleelamise joon algusest lõpuni oleš selge, ešjalgu ainult ülbiseis kontuuri des, aga pärast itka suurema detailiseerimisastimega. Edasi, detailide arwu kasvuga algab terwit; jagunema alguses suurema osakonnii ja sias aegamööda kuni muusikalise liikumise jaotamatute elementideni. Kõrvuti jellaga läheb töö paljuhäälsuse ja paljuelementliktuse ning muusikalise teose ühtlakte elementide liikumise wastastiktuste wahekor bade wastuwõte ning arusaamise harjutuses, alates lihtsast jaotusest lar-

waks häälešs ning tema saatešs wo- kaalšs ning instrumentaalšs muusilas ja lõpetades kõigi elementide detailse analüüsiga nende išeisšwa tähenduse, nagu awalbuse kujutusliktude ning wäljendusliktude filmapliktude ja nende wastastiktuse sideme, waatepunktš; kui see suur, tema tähtšamais läbilõigetes aramärgitub programm on täidetud, kui wastawad harjumused on tunginud õppija werre ning lihha, sias wõib neid tutvustada muusika arenemis- käiguga ajaloolises järjetindluses, aru- tades koolide, ja sihtide wahetust, ühtlakte autorite töid jne. Et õppijail on hää ettevalmistus, wõtawad nad seda hõlpsasti vastu.

Muusika kuulamist toimetatašse wes- tete varal, kasjuures õpetaja mingil juhtumusel ei tohi õpetajale päale sundida oma kujusid, oma mõistmist, ei tohi nende tähešpanu kõrwale tõm- mata ega teisale juhtida, jättes neid täiesti muusikale endale; seepärast pole waja mitte üksnes mingisuguseid sisse- juhatawaid seletusi, waid išegi teose nimetust öieti teatada pärast kuulamist ja wiestet. Wäga ettewaatlikt tuleb käsitada ka juhtimaid küsimusi, kui- wõrra nad teatud (mõnikord išegi täht- sal) määrati ahjendawad wastajate išeisšwust. Õpetaja peab oskama tut- suda auditooriumi kõnelusele mitte sõna- de abil, waid muusikaga. Wõimatu on üles lugeda kõiki praktilisi wõtteid, et tõmmata auditooriumi elawasse wast- olusse; nad peawad sündima koha pääl ja olenewad juhtija pedagoogilistest taktist. Üksnes üht asjaolu ei tohi silmist lasta: mida heledam ja süga- ram muusika, seda elawam ning huwi- tawam wešilus. Õpetaja peab hästi tundma oma klassi ja peenelt kuulat- ama tema meeleolu; andes sellele meeleolule wastawaid teoseid, wõib ta palju welda juba käsitatamate teoste wäljawaliktuga, vastu säädes neid kas- kontrasti järele, ehk wastuolli, walides

siis ehk iseloomu poolest ühesugused tüübid, kutsudes nende igasugusele võrdlemisele. Seejärel peavad õpetundide programmid olema üheltpoolt heledad, teiselt poolt väga painduvad, kuid alati ja tingimata millegi poolest sifemiselt ühendatud ja vastavad kuulajate muusikalise ettevalmistuse astmele: laste juures võib juba isegi teha täiesti rahvas- ja lastelauludega nende olemas kulus või paremate meistrite kunstilisest ümbertöötusest, paremate lääne ja vene komponistide väikeste võrkalsete ja instrumentaalsete teostega, laste arusaamisele kättesaadavate ooperite-muinaslugude tekstidega; vanemale võib anda rohkem keerulist materjali nende üldise ja muusikalise arenemise järele. Kurjuse üldise programmi kokkuvõtmisel on ajalooline põhimõte vaevalt ratsionaalne, kuivõrra see raskuspunkt asub mitte literatuuri endaga tutvustamises, vaid süvendatud tungimises itta teosesse, mis peabki olema ainjaks kriteeriumiks materiaali väljavalikul. Tingimata peab kõrvale kõrjutama kolmandajärgu autorite kirjutatud niinimetatud salommuusika, millel täidab enamuses meie „pedagoogilise“ repertuaare ja millest õpitakse suuremast hulgast õppijast usinasti instrumentidel, kuna paljud õpetajad ei aimagi õppiteile täiesti kättesaadavate Sjadowi, Borodini, Musorgski, Glazunovi j. t. klaveritüüpide olemasolu. Teosel, millest najal tuleb kasutada ja arendada muusikalise-estetiilist tundmist, peavad vastama kõige valjumaile ja kõrgemaile kunstilistele nõudele. Õpetegemuse ümbrus peab kaasa mõjuma elavale ja sündimatuale weelusele: igasugune ameliiklus, igasugune piir, mis lahutab õpetajat ning õppurit, täitjat ning kuulajat, olgu ära pühitud, et jääks ainult inimesed, kes elavad ühist muusikalist elu.

Teine tee läheb kõrvuti esimelega,

kuivõrra selles töös on tegemist sifemiselt üleelatud tundmuste avalbusjega väljapoole, kusjuures on tarviline, et see avalbusviis oleks saavutatav igasugusele, kuivõrd siin aluselt on lihtne koorilaul, sest pole normaalset inimest, kellele see oleks sulutud. Mingisugust koorilist dressjeerimist, nagu unisjoonide laulmine, harjutus jne. pole selles töös vaja, pole vaja ka häälikite jagamist ning partiidide kättespimist. Igaküls peab laulma täiesti vabalt, mitmes ainult oma sifemise tahtmise järele. Sõherbusjeks laulmisjeks vaja muudugi võtta vastaw materjal, mille juure võib nii vabalt asuda, kusjuures kõik kõrge kunstilise väärtuse nõuded peavad lahilemata olema rahuldavad. Seejagust materiaali, mis ulatuse ja sügavuse poolest koolilise tegevuse nõudile vastab, annab rahvalaul, mille kallal võibki töötada.

Muusikalise tegevuse algus on lahutamata seotud kuulamisega. Õppijad kuulavad, vahetavad mõtteid ja süntamas laulevad läbiarutatud laule nõnda, nagu nad neist aru said, s. o. piinades väljandusejega panna juba, mida nad neis leidsid. Õpetaja ei pea näitama „warjundeid“, ent ei pea ka alguses õpetama „warjunditeta“, nagu soovitavad mõned, las õppijad ise leiavad avalbusviisi sellele, mida nad õpetohe tunnevad. Analüüsi süvendades ning muusikalist liikumist, tema iseloomu, tema normi täiusi ära tundmes tundub see kõik ka täitmisele üle. Pääle juba antud laulude laulmise ortarviline sündida õppijaid ise looma müiteid läbimindud kurjuse oja kohta, olgu need lihtised või sifemid, milleid annavad muusikalise liikumise iseloomulisi liite; neid võib laulda mingisuguste sõnadega (2—3 sõnalised laused), mis süntamas väljandeldud ning vastavad kättesel olevale muusikalisele liikumisele (mitte tingimata rii-

tub) või mängida instrumentil tekitata. Kõige rohkem lordalainud näiteid laulbasse siinamas loigist, võib olla arutatatse läbi ja täiendatase teiste poolt.

Samuti pole vaja jumbida alguses laulma ühehäälselt unisoonis ja oktaavis, — las algusest päle igalüks wabalt laulab, leides ifeseiswalt laulude alamhääli kõrwalhääli. Wäga lühikese aja jooksul läheb see kõrwalhääli teadmatu loomine hästi lorda; aegamööda võib neid kõrwalhääli teha mitmetesifets, andes mingisuguseid teatud ülesandeid, või luua midagi kujutaw kõrwalhääli, näitets kiigutus hällilaulule, eht alata lauluga mitte ühel ajal jne.

Mendefamade õpetööde teine ülesanne on muusikalise kirjaoostuse õppimine. Aegamööda, anatüütilise töö edasi jõudes, wõdetatse käsile muusikalise kirjamärgid; ning üksnes siis, kui õppija kogu teoselt võib üle minna iga heli äratundmisele, võib aegamööda afuda laulude kirjapanekule, alguses ainult eraldades koosõisu helide wõrblusliku kestwust, olenemata nende kõrgusest, s. o. kirjapanek ilma noodijooneta. Pole waja seletada ka taktilisüsteemi, milline juba oma ajaärgu lõpule elab. Materjaal selle töö jaoks — laulud — peab walitama, alates lihtsamast kase mitmesuguse wältusega ning minnes enam keerulisematele kolme jne. wältusliigiga. Pärast liwatatse aegamööda juure helide kõrgusliku wahetorra ja interwaalide õppimine, kusjuures hoopis hõpsam on minna mitte interwaali paisumise korras, waid nende heleduse kahanemise korras. Häälts mremoonilifets (meelespide) wõttets or laulude walik wäga heledalt awaldaatud interwaalidega, milliseid õppija peab hästi ja kindlasti meeles. Iga-sugused tooniredelid (solfedjio) ja

interwaalide harjutused peab muidugi nagu kunstiliselt wäärtusetud kõrwale heidetama. Kuulajate waba, ifeseisew wiiside loomine teatud interwaalidega aitab neil neid kindlasti omandada. Siinamas läheb interwaalide kirjapaneku õppimine noodijoonil, kas aegamööda interwaalide läbimineku järele, või tšil korraga, pärast nende õppimist kuulimise abil. Tuttawate interwaalide kirjapanek lauludes ja nende laulmine, lugedes kirjutatut, peab minema ühlaegu. Selkombel peab ka kirjaoõppimine sündima mitte stematilisete seletuste waral täie noodi üle, mis sisaldab kaks poolikut, neli neljandiku me., eht heliredeli ja tema astmete üle, waid elawal laulul, filmapilgutski harwendamata õpetunni kunstiliselt tuuma.

Edasipiline enam süwendatud töö muusikalise ja iseolulise wõrmi ehitusel, kokkukõla jne. õppimises võib areneda raatud afusel piiritult, eut metoodiline juuraminek jääb samaks, s. o. kassil enda elaw kunstiline kogemus on teadmise ainsaks allikaks.

Eesugune tutvunemine muusikaga, sügaw ja ühtasi igale. samutataw, tõstab kahlemata maal üldise muusikalise kultuuri tasapinda; võib olla annab uusi wõfusid, milliseid nüüd lämmatab igasugune muusikaline kõnõs, annab tõstist rahwaloomingut, võib olla tulerawesed spetsialistid muusikandid ei pööra, nagu seda nähtud isagedasti praegu, terwelt oma tähepanu täitmise tehnila pääle, unustades muusikat ennast, võib olla surmab see ka üle paha-sordilise, tõdunemist tekitawa dilettantismi, milline ajanud meil nit kindlaid juuri ja millega wõitlusa on üldise muusikalise hariduse üks kõige suuremaist ülesandest.

E. Sch. w. s. in.

Haridustööd tuleks meil enam elustada.

Tööpöls haridusalal on laialine. Meil on eelkoolilised, koolilised ja wäliskoolilised hariduslikud asutused, neis töötab kenake kogu tegelast, õpetajaid, eriteadlasi j. t. Kõik nad teevad kasulikku ning võrratu tähtsat ühistondlikku tööd uue, sõltuvalt ühistonna rajamiseks, kasvatades, õpetades inimsugu. Mõningail neist on väga palju tööd, tähtsat tööd teha. Mõnelpool on tehitud üldiselt hu ka tööd ära, on saavutatud hülgawaid tagajärgi. Mõnelpool ja mõningail alul võib olla pole suudetud midagi forda saata. See kõik on awaliselt meie enam-wähem selgusetu eht-udune. Puudub selle kirjeldus, puuduvad sellekohased andmed. Ei ole awaliselt meie ajakirjanduses vähemalt sellest rahuldawal määralt juttu olnud. Ent see on hädapärast tarwiline. On tarwiline seepärast, et saaks elustatud meie tegewust haridusalal.

Loomuliseks on ju meid seni keelnud igalugused rastused, takistused kirjeldada endi tegewust awaliselt ning soomitawal määralt ajalehis, ajakirjas, sest need on meil ruumi poolest olnud kitsad, tehniliselt raskest seisukorras. Suurte raskustega seotuna on süski forda läinud meil wälja anda käesolewat ajakirja, mis pääasjaliselt on määratud meie haridusliku tegewuse käsitlemiseks. Kuid kahjuks peab ütlesama pole me seda ajakirja mõistnud või tahtnud tarwitada just eneste töö piiridesse kuuluwa tegewuse käsitlemiseks. Temas oleme küll awaldanud ja kirjatanud üldise ulatusega tähtsimaid kirjeldusi ning näpunäiteid mis võib olla meile enestele otjatu tarwilised, küsima ka kõigile; kuid siinjuures ei ole sugugi eht on wähesel määralt suuremat tä-

helpamist pöörnud nende töö pääle, selle seas me töötame. Mina aga loen ülitähtsaks ka selle töö, mis teevad need hull noori ning õppijaid, kelle keskel meie töötame, keda õpetamas on meie õpetajad. Ja seni on meil puudunud käesolewa aja kirja weerudelt just seda tööd käsitlew osa. Ent see ei tohiks meil puududa. Olugi, et meil selleks liig kitsad võimalused. Ometi on sel aga niisuur tähtsus, et seda peame nii wäheselgi wiisil kui seda ruum lubab, ilmutama. Sest see on ainuke meie töö elustamise metood üldisest haridustööst osawõtjate ning õppurite wirgutuselks.

Igailis meist teab ju väga hästi, kui tähtsat osa etendab ajakirjandus iga ülesehitawa töö wallas. Ring sellepärast tahtsingi siinkohal meie haridustööpöölul töötajate tähelepanu just selle pääle juhida, olugi, et võib olla igailhel meist tööd loormana ees lajub, pääle selle weel mis meil käte wahel, kuid paratamata tuleb meil ka ajakirjanduses eneste ja nende töö wäärtusi ning puudusi käsitleda. See ei oleks mitte üleliigne nõue, see ei oleks mitte halb soov, ei oleks etteheitlik mõte, waid õiglase ning otseohene meie igailhe kohus, oma tegewusest rääkida teistele, nii kaswatajatele kui ka kaswatawalle.

Selleks soomitaksin ma—mitte küll midagi uut, kuid loomulisi asja—saata asunduste õpetajail, koolil, wäliskoolilisel hariduslikel asutusil, laste koloniidel jne. oma tegewuspöölult nii elu käsitlewaid kui ka tegewuse tagajärgi märkmeid, juhatawaid jne. jne. kirjeldusi. Lastel puutuwad—õppuritel tõhe kui ka muuse üleüldisest haridustegewuse puutuwad kirjeldusi, märkusi, ettepanekuid, soo-

wiawaldust ning igasuguseid muud sesse alla puutuwaid kirjatiikle. See wirgutaks meie haridustööd, elustaks teda ning saats humitawaks meile enestele enam kui ta seda on seni suutnud olla. See oleks suureks tõuks weel enam kaswatatawaile ja haritawale nende edasipüüdmisel, ning wiimaks oleks see suureks tuluts meile enestele.

Seepärast rõhutan lõpuks: oleme hädä soowivad kõigile neile, kes meie tööst lugu peawad, kes teda mõistawad hinnata, kes temast tulewiku kui ka käesolewa põlwe häädtäetäiku näewad ning töötame selles sihis loqu

jõupingutuslega edasi, õpetades ja kaswatades noorsugu tulewiku kange lastidele — kurnatud rahwaste wõidupandiks.

Ja et sel tööl ulatawamaid tagajärgi oleks, et ta omaks massilise kaju ja elulise ilme, siis peame ruumi leidma sellele töö käsitlusele ja kirjeldusele ajakirja ning ajalehe weergudel niiwõrragi, kui see meil wõimaline. See elustaks tingimata teatud määrani meie haridustööd, mis nii wäga tarwiline.

Loodame, et see käesolew mõtteawaldus ei jää hüüdjaks hääleks kõrbes. Ulin.

Gelkoolilise kaswatuse deklaratsioon.

Haristliku walituse ajal ei olnud Wenemaal eelkoolilist kaswatust üleriiklikult ulatuses korraldatud. Peaaegu ei wõi arwesse wõtta wäikest lasteabade arwu, mis päänimas ja teisis suuremais linnus piirasid oma tegewaringi ainult rikkaste wanemate laste hulgas wõi kandsid häätegewuslikke asutuste iseloomu, nagu olid mõnedki semstrowalitiuse wiletjad katjed sel alal.

Täiesti arusaadam, et sotsialistlikus riigis eelkoolilise kaswatuse ülesanne loqu omas suuruses üles keskis. Asi ei seis mitte üksi selles, et sotsialistlik ühiskond üleüldse on kohustatud oma töösuutetute liikmete eest hoolitsema, et laste eest hoolitsemine maailma ajaloo suuremal murrangu ajajärgul, mis täis hädä ja perekondliku korra häwitust, erakorraliselt raste on. Palju tähtsam põhjus, miks sotsialistlik riik erakorralise tähepanuga laste eest hoolitseb, peitub neis suuris lootustis, milliseid sotsialismi eest wõitlejad tulewase aastajaja päälä panewad.

Sotsialistliku revolutsiooni iseloomu ette kuulujades kirjutas Marx:

„Meie praegust põlwe wõime wõrelda juutidega, keda Mooses kõrbest läbi wiis. Ta ei pea mitte ainult wõitma uue ilma, waid ta peab ise häwinema, et uuele põlwele ruumi anda, kes tarwilise kaswatuse on saanud uues ilmas elamiseks.“

Kogu sotsialistlik murrang kaotab oma mõtte, kui temas enesest wõi ligemas tulewikus ei asuta inimsoo sotsialistlikule ümberkaswatusele. Igasugused ühiskondlikud wapustused, mis kõrgete ideaalide tähe all sünniwad, toowad endaga möödapääsemata teritatud tähepanu pedagogikas. Martin Suter ütles, et kui ma ei oleks jutlustaja, (praeguses mõttes agitaator — poliitiline wõitleja) siis oleks ma õpetaja ning hüüdis:

„Palju õnneliksem on õpetaja oia, kel tegemist ei ole patuse esu läbi tõwerdatud hingedega, kes uuenduseks peaaegu kõlbmatud, waid uute ja puhaste hingedega, keda tarwis rikkumise eest kaitsta ja õigele teele juhutada.“

Kui mõned suured moralistid tõendawad, et inimsoo ühiskondlikku elu wõib muuta ainult inimese muutmise

lega, siis vastame seepäale hoopis vastupidi, et ainult muutunud elutingimused annavad mõimuluse ühikute isikute iseloomu järjult muuta. Seejuures peame silmas, et tödli- hulgas, mis vägivaldse murrangu läbi riigi aparaadi oma käite mõitvad, koge hakkavad pühendama tarvilist tähelepanu noorsoo kasvatusse päale hoopis uues vaimus, inimeje mõtte- viisi ümber muutes.

Sotsialism ilma sotsialistideta on mõimatu, kuid kodanlikus ühiskonnas kasvanud ja valminud inimene ei või täieline sotsialist olla, ta võib ainult sotsialismist unistada, tema eest mõidelba ja astuda esimeji samme tema teostamise sihis.

Kõigis omas ilus hakkab sotsialism õitsema ainult siis, kui kõik inimejed on sotsialistid selle sõna tõsisel mõttes. Seepärast on tarvis lapsi kõige õr- nemas eas panna niisugusse tingi- musse, mis kiirendab kommunistlikus organiseerimise protsessi ühikute isi- kute sifemises elus ja kogu ühiskonnas.

Sellelt seisukohalt on igasugusel koolil sotsialistlikus ehitustöös suur tähtsus. Teaduslik pedagoogia ütleb meile kindlasti, et inimeje iseloomu pääjooned kujunewad kuni 8 aasta vanu- buseni, mida meie kooli astumise aja alguseks loeme.

Teaduslik pedagoogia ajus juba wanal ajal, (tarwis ainult meele tuletada Fröbbelit) lapse hinge arene- mise uurimise aja küsimuses palju sotsialistlikumal alusel kui seda võib olla paljud teised teadused, kodanlikus ja wäitekodanlikus praktikas.

Pedagoog võib endale eesmärgiks jätta ainult igakülgse koksukõlalise ja ja waba isiku edenemise ideaali. Kui- palju politseiwalmus ja klassilised eel- arwamised wähem koormasid esialgset astelaskwatusi, niipalju omandasid Fröbbeli ja mõned teised temaaegsed

lasteaiad küllalt kindla sotsialistliku iseloomu.

Misjuures Preisi politseiwõimud üheks ajajärguks Fröbberit lasteaiad nende sotsialistliku iseloomu pärast sulgus.

Tollest ajast läts pedagoogika eel- koolilises kasvatuses kahte rada. Teo- reetiliselt ja mõnes eestujulikus kas- watusajutuses, kus pääasjalikult rikaste wanemate lapset, läts ta õiget rada, kuid aeglasel sammul, lapse waimu- jõe arendamise, teiste lastega wenna- liku koostöötamise ja kooselamise sihil. See õige idu lasteaiast häwi- tati muidugi teisis kodanlikes koolides täiesti. Pedagoogika teijeks aruks oli igapäewane jooksma elu praktika, kus muidugi esialgset walguskiret jälgegi järele ei jäänud ja kus lapse hinge alastamata nüriti.

Kõik see teeb sotsialistlikule walt- susele kohuseks üheskõlgest, — kõige tõsjemalt ajuda ennekooliaegsete kas- watuskohtade ajutusele ja teijeks anda mõimalus ning siisjääda nor- maalne kord kasvatusalal, mis peab waltitama lasteaias, selleks läbi waadates lääne-Euroopa tähtsamate pedagoogide kasvatuswiise, mis mõni- kord ainult wäiteji muutusi tarwita- wad.

Neil on õigus, kes räägib, et töökooli ideaal on loomuline lasteai- ajat. Seepärast omab töökool ise kind- la iseloomu, wõtab tulewasejoo kas- watuses selle seisukoha, mis temale määratud ainult seewõrra, kuliwõrra ta noort materjaali lasteaiast saab kus lapse iseloomu alused juba mää- rotud, rõõmus elujulge ilmamõiste, sügaw sõbralikkus ümbritsewa wastu, omabus rõõmsalt mängida, töötada kõigi wälismeelte tegevuse õieti mää- ramine ja funktsioneerimine.

Õpüks peab tähelepanu juhtima naise wabanemisele, selle soowikud kaastöötise wabanemisele sotsialistlikus

ehitustööd. See on poole inimsoo vabastus teatud kindruse ja liikumatuist elumormest. Siin annab suurt abi eelkooliline kasvatus.

Arutisti ei tea ema, mis lapsega teha, keda ta oma toore iseloomu või teadmatusse tõttu halvasti kasvatab, ehk keda ta südamevaluks maha peab jätma, olles raskest tööst oma elu ülespidamisets. Kõik teerulised talitused lastekasvatuse ajal ja tödgi peavad lõrvalbuma.

Laps on riikliku kasvatuse objekt ja riigil on pühim digus nõuda lapsele kõigil ühesugust armastusrikkast hariduslikku ümbertaimist. Ent emal on digus oma lapse edenemise järele valvata, jagades temale tarvilisel määral emarmastust, olles tejuures waba inimene, wabanedes mõletodanlikust mõtteviisist, niisama ka profesoriadi perekondlikest liitkeist, andub ühistondlitule töble, oma isiku arendamisele ja oma ideaali teostamisele.

Kõik need andmed, mille vastu waewalt teegi julgeb mõibelda, näitamad, et eelkooliline kasvatus ei ole mõni juhustlik häätewuslik sihesaad, mis nõulogulise riigi programmi

täienduseks wälja mõeldub. See on üts a jalisemast ülesandest meie w. ikules.

Tundes selle ülesande tähtsust, kutsub hariduskommissariaat kõiki haridusolalondi, pedagooge, wanemaid, nutuogulitewidinau esitaraid pühendamata tarwilist osa omast jõust ja hoolest selle ülesande teostamisets.

Hariduskommissariaadi eelkoolilise haridusolalond on palju tööd teinud olemasolewa, olguigi wäitearwulise pedagoogilise juhatajastonna täiensdama õpetule tarwis, et jeda tähtsat, haridusmäe osa täiendada, niisama ka eelkooliliste kaswatusasutuste diglase lawa wäljatõdmisets.

Meis eelkõib, mis muidugi ka edasises edasi arenemad on lilkalt, et kogu Wenemaal latta laste warjupaikade wdrguga, mis täis rõdnu ja tulewase sotsialismi ettekuulutust, milise eest wõitleme weel hämaras ja halastamatu mõitluslega täidetud ajajärgus, kus meie maa terawat kriisi üle elab.

Hariduskommissaar:

Sunatsjarski

Kirjandusest.*)

G. Annamaa: Tõne põllutööliskel. Wenemaa Rahwasajade Kommissariaadi Eesti Osakonna Kirjastus, Moskwas 1920. 32 lk.

Prægusel ajajärgul, mil kogu me ihelpanu pöbrdud maanduslikule üleshitusele uuel, sotsialistlikul alusel, on waga tähtis meie töd reguleerimine, meie jõudude ja tödgi abi nõude otstarbne kasutus ning tödjaaduste diglane reguläärne jaotus.

Kirjajadawalt ei juuda me jeda

hiiglasuurt ja wastutusrikkast ülesannet täila ühikult, töbtades oma ette, waid jeda wõine ainult ühendel jõul töbtades kogu ühistonna kasuts.

Et paljudel ühistööd kasulikkusse puudub üst, kas mingisuguse wale arusaamise ehk muu nähtuse põhjal, siis peab jeda nii teoreetiliselt kui praktiliselt igatülgjelt filmnähtawaks tegema. Selts otstarbeks pühendetagu teatawal määral nii agitatsioonilist kui puhteaduslikku kirjandust, kuid ärgu unustetagu loomast ka eestujulikke ühistööd asutusi — põllutööd ja muid koimuune.

*) Autori kirjawiis muutmata.

Ühels jarnafels agitatsioonilifels katsemättels on E. Siinamaa broschüür „Kõne põllutõõlliste le“. Broschüürefe toob huvitavaid näiteid püüasjalifelt põllutõõstuse alalt, mis kõigi meie teiste tõõstusharude põhjalufels. Et broschüürefe piirat (500) eksemplaaris ilmuneb, seepärast tahan kätitella ta siin püüjoonis ta fiintohal, et sellega wõifid tutwuda laialifemad põllutõõlliste ringkonnad.

Et riiki päästa katastroofilifelt toitusetijuforrast, on tarwis kõif jõud ja abinõud tarwitada sels, et maa maksimum ehk ülemmäära milja annaks. Sels peab põllumees oma kogu jõu pühendama põllutõõlle, kuna muud tõõd (igafuguste riistade ja tarbeasjade valmistamine) skündigu wabrikuis ja tehafis, kus nende valmistamine edeneb mitmelordifelt kiiremini ning nende wastupidamus ehk wäärtus „oma wabriku“ tõõst wõrratu parem. Muudugi ei saa seda oletada kapitalistlikus oluforras, kus kaup ja sels valmistetaffe, et selda turul müüa, et halwast ja odawast kraamist wõimalifelt suurt kasu saada. Sothjalistlikus oluforras aga valmistetaffe kaup ainnult sels, et selda tarwitada. Siin laob igafuguste maheltkauplejate angedus ja pettus.

Sega lähelid kõif illearu tõõd, näitels februar, kubumine, linaropfiimine, saabaste, saanide, wanrite, püüride, toobrite, ämbrite j. m. valmistamine wabrikufelise. Waba aja, mis talurahwas nende tõõde ärajämifelt wõidaks, kasutafid nad pikil talihõwtuil endaharimifelse. Uurifid põlluteaduslikku ja muud kirjandust, õpifid laulu-, muusika- ja näitekunsti ning tutwufid muudet teadusharudega.

Kiigilt tarwiliffe tarbeasju saades, annab talurahwas kiigile sels mahetuskaubaks põllusaadusi.

Wida rohkem ta neid annab, selda

rohkem saab ta wastu igafugufel tarbeasju, selda hõlpsamaks ja rõõmsamaks muutub elu.

Sels on tarwis tõõsta põllumajandust.

Kuidas selda teha? Waja tarwitusele wõtta kõigeparemad ja otstarbekohafemad põllutõõriistad, masinad, traktorid jne., mille abil põlluharimifel wõib saawutada kõige suuremaid tagajärgi. Ent mõttetu on wõifjel põllulapil tarwitada otstarbekohafuse ehk kasulikkufe mõttes masinaid. Nad ei kasu kihtfalt oma kulu ära. Sest nad seifawad rohkem kui tõõstawad. Nende pidamine on ühiskonna tõõstufelse kahjuline. Sest iga masin toob selda rohkem kasu, mida wõhem ta teifale tõõtapa. Ja selda wõib ta ainnult suuropillupidamifes. Püüalegi pole wõifjel põllupidajal juba ainnelkifil põhjusil wõimalik paremaid masinaid muret-selda ega luba neid ta tarwitada põldude ja heinamaade kultiveerimattus. Weel wõhem lootust on ülfifil jõul tõõtamine rüüid, mil me halwasti edeneb põllumajandus sõja kestel weel sügawamale langend. Sest kuristakust pääseme ühfelt ehk koramuunas tõõtades, kus wõimalik tarwitada kõige uuem ja tehnikaf põllutõõriistu ja muud maaparanduse abinõusid.

Autor laob konkreetsid näiteid ühfifelt põlluharimifelt ja üldife kommunaalu korraldamifelt.

Surwitaw on ta kommunaalifefelise elu kirjeldus. Sels toob ta wõrdlufelise endifelt ja ta praegufelt wõifetehapidamifelt näiteid, kuidas ainnult kopifate ahnitfemifese ja õfakt ta ostmattuse tagajärjel peamad inimesed leppima kõige willetfamate tingimustega, peamad sundima ifegi oma aalealifil lasti orjama. Kirjeldetaffe plikifuit karjalapse orjafepõlwe ja autor ütleb ühes lugeloga: „Weri hatab hirmasti meelietõhtis tuhfuma,

juba 1888 kuuldamalt, känd tõmbuvad ruffikasse, kui mõtled selle mõistmata illesõhtuse peale, mis jälil laugel, kõrgel meist ja mis siia all ta-
lutaress“.

Edasi kirjeldab autor wanaaeste ja töödimeetute rasket seisulorda kapita-
listlikus olukorras ja toob siis näiteid
sotsialistlikust olukorrast, kus lapsed
elavad laste kooliühendades hooisa
kasmataja juhataja all, käivad koo-
lides ja valmistavad igakülgset arenend
ühiskonna liikmeid. Wanatejed aga
saavad mureta ülespidamist ühiskona-
na kulul.

Autor rändab mitmes 20 aastat tu-
lemisku ja waatleb siis kooliühend
elu, mis nii suurepäraselt korraldet,
et inimesil rõõmus elada ja häämeel
oma tööst ning saawusel tagajärgist.

Broschüürele on üldse huvitaw ja
et ta ainult eestikeelne raamatuke
selle huvitawa probleemi üle, siis võib
oletada, et ta lugejatest, iseäranis ta-
lurahwalt, suurt vastuwõttu leiab.

Tõsi, autor on osalt liig palju fan-
tasteerind ning liigijale unistujale an-
dub, mille tagajärjel ta absurdwäit-
ted broschüürikesse sattund. Nii loeme
26 lehel. 10 r alt: „Mõtlege, kui
loomuwaastane see nähtas on, et leh-
mad terve poole päewa peavad wae-
wa nägema, enne kui omale lõhutäie
rohtu korjavad... Loom mintsutab
ennast läbi ja läbi ära“. Tähtmatult
kõnib muigates: „Peab siis tehni elekt-
ri abil ka sõõtma hakkama?“ Kui
pentstikuina näiwad juurid elektril
lehmade liigimiseft, seda pentstikum see
nende sõõtmiseft. Ja teijets pole
see ju sugugi loomuwaastane, et loom
ise end toidab, waid wastupidi.

Ent igal kirjanikul on omad hääd
ja halwad küljed, seepärast pole mi-
dagt imestawat, et siingi järeaseid
wäärloogilisi mõtteid wäljendet. Igale
lugejale on mõistus antud, fets et

kontrolleerida kirjaniku, kui see oma
fantasiasialle liig õhtrasti woli annab.
Seda tuleb arwesse wõtta mainit
broshüüri lugemiselgi.

Sugedes broshüüri, võib ta man
konstateeri ka järjekindlusettust, mis
nähtub ainekäsitusel. Nii kõneldasse
lühifegamini kooliühend wäljeseft, sise-
mijest, administratiivijest, waimlikust
ja füüsilisest tööst, aine süstematisee-
rimata, loogilise järjekindluseia.

Suuresks puuduseks tuleb pidada ka
grammatilist „korralagedust“, mis
nähtub broshüüri man. On oise nagu
küste teht õigekeelsuse wigu — line,
— lit lõpulisiks omadussõnuse. Nii
kirjutetasse peaaegu järjekindlalt oise
reegliwastajest, näiteks: kapitalistlikist,
majanduslikist, waimlikist (pro kapitalist-
likist, majanduslikist, waimlikist), aga
jäähmas: kehalikust, harilikust, põhja-
likust (pro kehalikust, harilikust, põhjalikust.)

Kui õigekeelsuse woad eht reegli-
kindlusettuse tõttu wabandetatwad, mik-
lega siis omet gi seletada järeaseid
jämedaid ortograafilisi wigu nagu:
libedamadest, kardetawamadest, tekk-
tab, õppime jne. Samuti on patus-
tet h hääliku tarwitamisega. Nähta-
wasti on autor soowind h—d igno-
neeri selle wäljawiistamisega sõna
algul kui ta kirjutab: oopis, oida, eita-
ma, ent peagi on ta apaatia h wastu
umstand ja kirjutab instiiktiivijest:
harilikust, heinu, haritlased.

Raamat on huvitaw mitte üksi sifu
waid ka kirjaniku ja lugeja teele po-
lest, seepärast pöördnagu iseäranis wo-
pulaarseste broshüüride kirjutamisese-
tähepsamu ka wiimijale asjaoluballe —
ainult siis wõidawad nad täielise lu-
gupidamise ning saawutamab otstarbe.

D. Kullerku p.

Wastutaja toimetaja:

Toimetuse kollegium.